Verduurzamen van de kottersector: de volgende stap

De Europese visserij heeft sinds 1 januari 2015 te maken met de *aanlandplicht*: het verplicht aan land brengen van alle vangsten – zowel commerciële als bijvangsten – voor vissoorten waarvoor een vangstquotum geldt. Tot nog toe wordt ongewenste bijvangst *(discards)* overboord gezet. Denk aan ondermaatse vis, vis die 'boven het quotum' wordt gevangen of vis die voor de betreffende visser commercieel niet interessant is. Een deel van de vis die wordt teruggezet in zee overleeft, een ander deel niet. De Europese Commissie, de Europese Raad en het Europees Parlement kwamen in 2013 overeen dat deze 'verspilling' van vis – en de terugloop van de visstand die daar mogelijk het gevolg van is – stapsgewijs moet worden teruggebracht tot nul. Daarom is het voor delen van de Europese visserij sinds 1 januari 2015 verplicht om de discards aan te landen. Aan de wal worden de discards verwerkt tot bijvoorbeeld vismeel. Met de invoering van de aanlandplicht zet de overheid de visserijsector aan tot innovaties: de ontwikkeling van nieuwe, betere vangst- en verwerkingsmethoden, waardoor de hoeveelheid bijvangst en de sterfte ervan zoveel mogelijk worden teruggedrongen.

Voor de *demersale visserij* – in Nederland gaat het dan vooral over platvis – wordt de aanlandplicht tussen 2016 en 2019 gefaseerd ingevoerd. In de *pelagische sector* is de aanlandplicht al sinds 1 januari 2015 van kracht. Daar gaat het onder andere om haring en makreel.

Invoering van de aanlandplicht in Nederland

De Coöperatieve Visserij Organisatie (CVO) is zeven projecten gestart met als doel de aanlandplicht *uitvoerbaar, naleefbaar* en *handhaafbaar* te maken. Alle projecten worden (mede) gefinancierd vanuit het Europees Visserijfonds 'Investering in Duurzame Visserij'. Hieronder beschrijven we vraagstelling en doel van de projecten, alsmede de stand van zaken op dit moment. Op termijn kan de conclusie zijn dat de sector meer tijd nodig heeft voor de invoering van de aanlandplicht en/of dat de uitvoering en handhaving op onderdelen niet te realiseren is.

1 Netinnovatie

Hoe kunnen we de netten in de demersale visserij zo verbeteren, dat er minder discards worden gevangen? Anders gezegd: hoe kunnen we selectiever vissen?

De ervaringen vanuit verschillende praktijktesten laten zien dat we stapsgewijs kleine verbeteringen realiseren op het gebied van selectiviteit. De investeringen zijn echter zeer hoog. Ook blijkt dat tussen de tong-, schol- en overige demersale visserijen enorme verschillen zitten. Voor de gerichte tongvisserij met 80 mm, waarvoor de aanlandplicht op 1 januari 2016 ingaat, moeten we op korte termijn een oplossing vinden voor de bijvangst van ondermaatse schar en schol. Inmiddels is gebleken dat de allesomvattende oplossing voorlopig niet uit het project netinnovatie zal komen. In 2015 voeren we daarom opnieuw meerdere praktijktesten uit. Deze gaan deel uitmaken van het verzoek om gedeeltelijke uitzondering op de aanlandplicht op basis van *de minimis*-bepalingen. De verwachting is dat de oplossing voor de gerichte scholvisserij, waarvoor de aanlandplicht ook op 1 januari 2016 ingaat, wél binnen afzienbare termijn uit het project netinnovatie zal komen. Gezien de omvang van de financiële middelen, alsmede vanwege het moment van invoeren (1 januari 2019), hebben we ervoor gekozen om voor schar nu nog geen gericht en grootscheeps onderzoek te doen. Voor langoustines loopt een apart project, zie punt 4.

2 Aantonen overleving

Is het via wetenschappelijk onderzoek mogelijk om aan te tonen dat de overlevingskansen van tong, schol en schar reeds aanzienlijk zijn of nog sterk verbeterd kunnen worden?

In dit project richten we ons op het inzichtelijk maken van de overleving van discards in de Nederlandse demersale visserij. Hierbij maken we gebruik van speciaal ontwikkelde overlevingsbakken waarin onder andere tong, schol en schar na de vangst op sterfte worden gemonitord, eerst aan boord, later in het laboratorium. De eerste resultaten laten zien dat de van de schol-, tong- en schardiscards respectievelijk 18, 35 en 15 procent overleeft en dat het percentage overleving afhankelijk is van een flink aantal factoren. Behalve aan de overlevingsbakken werken we aan het ontwikkelen van de zogeheten reflexmethode. Daarbij wordt geprobeerd om de aan- en/of afwezigheid van reflexen te linken aan overleving. De reflexmethode moet het op termijn mogelijk maken om tegen lage kosten voor verschillende soorten visserijen de overleving van discards wetenschappelijk vast te stellen.

3 Verbeteren verwerkingslijn

Welke aanpassingen aan de verwerkingslijn aan boord kunnen leiden tot een grotere overlevingskans voor de bijvangst?

Nadat de uitgangswaarden voor overleving zijn vastgesteld in het project 'Aantonen overleving', testen we verschillende aanpassingen in de verwerkingslijn op potentiële verhoging van de kans op overleving van discards. De eerste resultaten laten zien dat de mogelijkheden om de overleving door middel van aanpassingen aan de verwerkingslijn te vergroten, het meest ruim zijn voor schol. De ambitie van de sector is om uiteindelijk te komen tot een overleving van 50 procent. Als we kunnen onderbouwen dat de aanpassingen de overlevingskansen verbeteren, dan worden ze op termijn stapsgewijs ingevoerd. Uiteindelijk kan het gevolg zijn dat bepaalde vissoorten of visserijen niet onder de aanlandplicht (gaan) vallen.

4 Sectorale en ketenintegrale aanpak langoustines

Hoe kunnen we door verbetering van netten de bijvangsten in de langoustinevisserij verminderen?

Uit de eerste onderzoeken blijkt dat het behalen van grote discardvermindering door netinnovatie in de langoustinevisserij vooralsnog niet realistisch is. De specifieke vorm van de langoustine – lang en dun – zorgt voor beperkingen bij het aanpassen van de maaswijdte, waardoor bijvangst van schol en schar bijna niet te vermijden is. Uit literatuuronderzoek blijkt dat vanwege de beperkte opslagcapaciteit aan boord (kleine schepen), er geen toekomst is voor de langoustinevisserij als alle discards moeten worden aangeland. De schepen kunnen dan doorgaans nog maar twee tot drie dagen vissen, waarna ze terug moeten naar de haven om te lossen. Dat is extra lastig omdat voor deze soort meestal wordt gevist in gebieden die ver uit de kust liggen. Ondanks dat de eerste resultaten tegenvallen, zetten we de komende tijd opnieuw in op het testen van aangepaste netten. Daarbij zoeken we vooral aansluiting bij Schotland, een land met een relatief grote 'kreeftjesvloot'. Daarnaast brengt dit project voor de langoustinevisserij in kaart wat de economische impact is van het aan boord houden van discards.

5 Cameratoezicht aan boord

Hoe kunnen we de uitvoering van de aanlandplicht aan boord van demersale vissersschepen monitoren?

Via camera's aan boord op de plekken waar de vangst wordt binnengehaald en verwerkt, onderzoeken we of we de vangstsamenstelling in kaart kunnen brengen. Uit voorlopige resultaten blijkt dat het voor de demersale visserij op platvis lastig is om op basis van camerabeelden onderscheid te maken in soorten. Voor rondvis, zoals kabeljauw en schelvis, is dit onderscheid wel te maken. Het onderzoek moet duidelijk maken of cameratoezicht aan boord het juiste middel is om de aanlandplicht (mede) te handhaven.

6 Demersale discardverwerking

Wat wordt de hoeveelheid discards als in de demersale visserij op de huidige manier wordt doorgevist? Hoe is deze hoeveelheid verdeeld over soorten, havens en seizoenen? En wat gebeurt er als we overschakelen op andere visserijtechnieken?

Behalve de aanbodkant onderzoeken we in dit project ook de vraagkant: *Hoe zorg je voor een zo hoog mogelijke opbrengst voor de discards?* Daarbij gaan we vooral uit van kansen die de markt biedt, van het aansluiten bij bestaande afzetmogelijkheden en, in mindere mate, van de ontwikkeling van (nieuwe) markten. De belangrijkste reden hiervoor is dat tal van partijen al bezig zijn met het verwerken van bijproducten. Verder spelen tijd (tot de invoering van de aanlandplicht) en geld (investeringen in verwerkingscapaciteit) een rol.

Voorlopige uitkomsten:

- Vissen we op de huidige wijze door, dan brengt de Nederlandse kottervisserij jaarlijks ca. 50.000 ton discards aan wal.
- Door het verbeteren van selectiviteit en door gedragsaanpassingen, bijvoorbeeld het wisselen van locatie (visbestek), zal de hoeveelheid discards die de Nederlandse kottervisserij jaarlijks gaat aanlanden aanzienlijk afnemen.
- Schol en schar vormen ruim 80 procent van de discards.
- Ongeveer 70 procent van de hoeveelheid discards is afkomstig van de gerichte 80 mm visserij op tong.
- De kwaliteit van de verwerkte discards was goed, ondanks dat de tijd tussen het vangen en verwerken circa negen dagen bedroeg.
- De gehaltes olie en vet zijn zeer laag.
- Het gehalte eiwit in discards is hoog: 70 procent t.o.v. 60 procent in visafval.
- Er zijn grofweg vier mogelijkheden voor de verwerking van discards: vismeel, petfood (nat) & nertsenvoer, functionele eiwitten en silage.
- Het rendabel exploiteren van een vismeelfabriek in Nederland lijkt onmogelijk. Daarvoor is jaarlijks minimaal 100.000 ton discards of bijproducten noodzakelijk.
- De opbrengsten uit vismeel zijn bij lange na niet voldoende om de kosten van het verwerken van discards aan boord en aan de wal te dekken.

7 Best practices

Aan de hand van data uit de hiervoor genoemde projecten wordt een brede economische studie opzet. Dit deel van het onderzoek moet duidelijk maken in hoeverre innovaties met betrekking tot de aanlandplicht *naleefbaar, uitvoerbaar* en *handhaafbaar* zijn. De definitieve resultaten van dit onderzoek worden eind 2015 verwacht.

TIJDSLIJN PROJECTEN

- *Juli 2015* – Cameratoezicht aan boord
- *Augustus 2015* – Demersale discardverwerking
- *September 2015* – Aantonen overleving
- *September 2015* – Sectorale en ketenintegrale aanpak langoustines
- *Oktober 2015* – Verbeteren verwerkingslijn
- *November 2015* – Netinnovatie
- *December 2015* – Best practices

Colofon

Dit is een publicatie van de Coöperatieve Visserij Organisatie (CVO)
Derk Jan Berends
Ambtelijk secretaris
0527 – 698 151
secretariaat@cvo-visserij.nl

Coöperatieve
Visserij
Organisatie

Tekst
Zin in Zee, Den Hoorn – Texel

Grafische vormgeving
Skepja, Haarlem

Inhoudelijke begeleiding
Pim Visser en Durk van Tuinen

Druk
Zwaan printmedia, Wormerveer

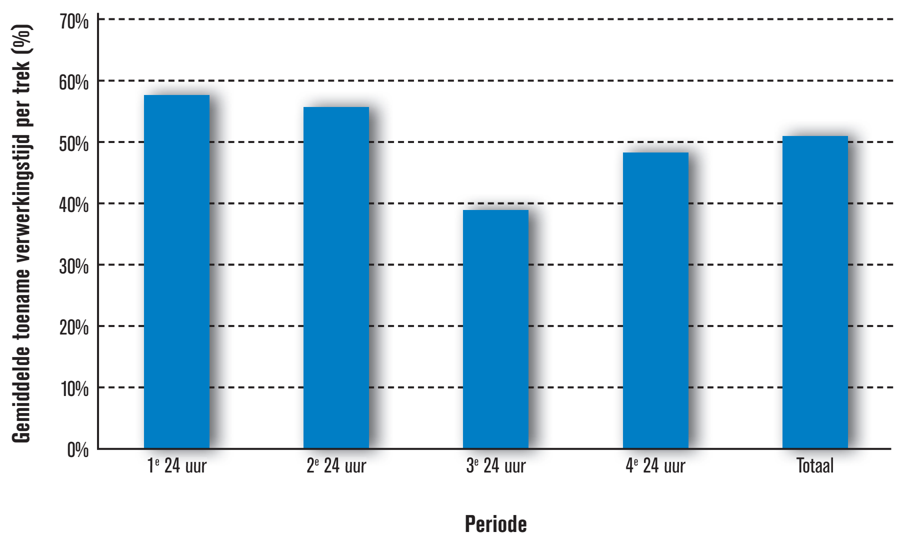
Oplage
250

Wat vindt de Nederlandse kottersector?

Feiten en cijfers

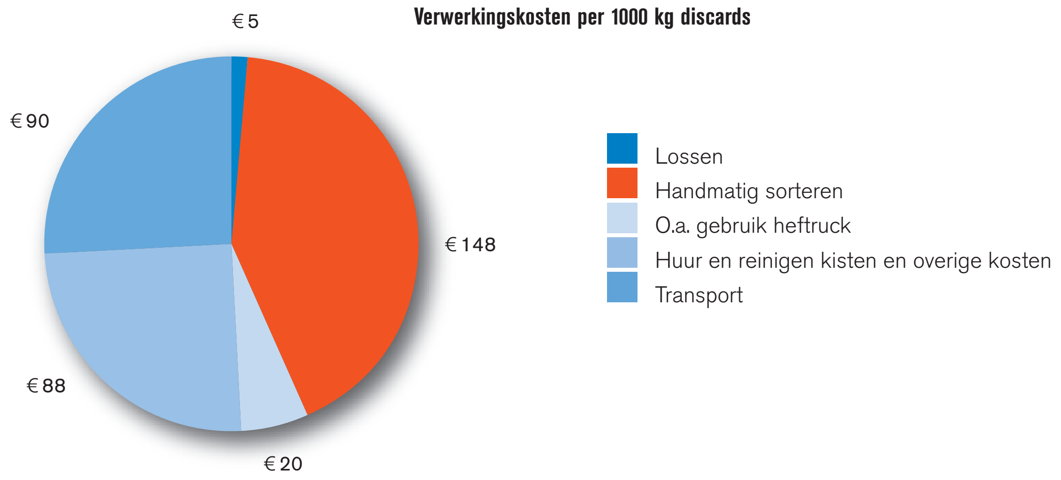
De Nederlandse kottersector, breed samenwerkend in de Coöperatieve Visserij Organisatie (CVO), kan zich vinden in de wens van Europa om discards te verminderen. Minder bijvangst en een nog duurzamer beheer van de visstand is immers ook in het belang van de sector. Maar de aanlandplicht zoals die nu is vastgesteld, is te rigoureus. De nieuwe regelgeving brengt voor vissers veel extra werk en kosten met zich mee en is praktisch zeer lastig uitvoerbaar. Selectiviteit – aanpassingen, bijvoorbeeld aan netten, die bijvangst verminderen – is technisch complex. De verwerking van discards is bovendien tijdrovend. Er moet extra bemanning mee aan boord om de werk- en rusttijden te kunnen garanderen terwijl de commerciële vangsten niet stijgen. Uiteindelijk moet de bemanning dus meer werk verzetten voor minder geld.

Extra arbeid aan boord

Ook blijkt uit onderzoek dat een deel van de schepen onvoldoende laadcapaciteit heeft om alle discards mee aan land te nemen. Tot slot is de impact aan de wal groot. Zo is de opbrengst van bijvoorbeeld vismeel bij lange na niet dekkend voor de logistieke kosten van onder meer het sorteren en het transport richting verwerker.

Extra kosten aan de wal

Doel van de CVO is om samen met zoveel mogelijk partijen te komen tot een aanlandplicht die *uitvoerbaar, naleefbaar* en *handhaafbaar* is. De aanlandplicht is daarbij een middel, geen doel op zich, en onderdeel van een breder pakket maatregelen om de Nederlandse vloot verder te verduurzamen.

Om de (on)mogelijkheden in beeld te brengen is de CVO – samen met wetenschappers, overheid en vissers – zeven projecten gestart, waarin we onder meer onderzoeken:

- hoe we de vistechnieken kunnen verbeteren zodat minder bijvangst optreedt (selectiever vissen);
- hoe we de hoeveelheid en de overleving van bijvangst goed kunnen meten (tot nu toe is het vooral gissen);
- hoe we de overleving van bijvangst kunnen verbeteren (aanpassingen verwerkingslijn);
- hoe we de bijvangst die dan nog overblijft tegen zo laag mogelijke kosten kunnen verwerken. Anders gezegd: hoe zorgen we dat de invoering van de aanlandplicht zo min mogelijk negatieve invloed heeft op het rendement van de schepen.

Op de andere zijde van deze folder leest u hoe we hieraan invulling geven.

Maatregelen die Nederland reeds nam

Ook voordat sprake was van invoering van de aanlandplicht heeft de Nederlandse visserij flinke stappen gezet om de sector te verduurzamen.

Zo is het aantal gebruikte kilowattdagen (kW-dagen) binnen de Nederlandse visserijvloot door actieve saneringsmaatregelen tussen 1990 en 2014 met de helft gereduceerd. Door de vloot meer in overeenstemming te brengen met de omvang van de visbestanden, nam de visserijdruk af, wat positief heeft uitgewerkt op de omvang van die bestanden.

Door de Nederlandse vissers is bovendien al jarenlang geëxperimenteerd met duurzamere vismethoden. Een mooi voorbeeld is de pulskorvisserij. De traditionele boomkorvisserij werkt met zogenoemde wekkerkettingen, die de platvis op de zeebodem opschrikt en zo in de netten drijft. De kettingen beroeren de zeebodem, wat invloed heeft op het bodemsysteem en resulteert in relatief veel bijvangst. Bij de pulskor zijn de wekkerkettingen vervangen door sleepdraden die stroomstootjes (pulsen) van ca. 10 volt geven. Resultaat: minder impact op de zeebodem en minder bijvangst van ongewenste soorten. Het brandstofverbruik neemt bovendien aanzienlijk af. Er wordt weliswaar iets minder vis gevangen, maar de vis is van uitmuntende kwaliteit en levert daardoor een hogere prijs op. En, met het oog op de aanlandplicht misschien wel het belangrijkste: kleine vis reageert minder op de elektrische prikkels dan grotere vis, zodat minder ondermaatse vis in de netten terechtkomt. Bovendien brengt de bijvangst het er vaker levend vanaf (als ze wordt teruggegooid) en wordt er tot 50 procent minder benthos (o.a. krabben en zeesterren) gevangen.

In Europa is vissen met elektriciteit niet toegestaan. In de zuidelijke Noordzee wordt vanwege onderzoek en ontwikkeling sinds 2007 aan een beperkt aantal vissers een (tijdelijke) ontheffing verleend.

Invoering van de aanlandplicht in Nederland

Verduurzamen van de kottersector: de volgende stap